

BAMMBIRI ǀA
MAFHUNGO ǀA
SADiLaR
South African Centre for Digital Language Resources

YO LAMBEDZWA
NGA:

science & innovation

Department:
Science and Innovation
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

YO FARWA NGA:

NORTH-WEST UNIVERSITY
NOORDWES-UNIVERSITEIT
YUNIBESITHI YA BOKONE-BOPHIRIMA

YO FARWA NGA::

Touching lives through innovation

Inter-institutional Centre for Language
Development and Assessment

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

UNIVERSITEIT
iYUNIVESITHI
STELLENBOSCH
UNIVERSITY

TSHIVENDA: Fulwi 2021

PFUNZO DZA VHUVHA HA VHATHU NGA DIDZHITHALA NA SHANGO LASHU

“Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala (Digital Humanities [DH]) dzi amba mini kha vhone? Ndi sia kana masia afhio ane vha nga wana mbuelo khao? Ndi mini zwine zwa vha takadza nga ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na uri vha vhone vhumatshelo ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala vhu ngafhi fhano Afurika Tshipembe na kha mañwe mashango?” Mbudziso idzi dzo vhudziswa nga vhashumi vha SADiLaR. Zwi tevhelaho ndi mañweledzo a phindulo dze vha dzi netshedza.

KHA VHA VHALE NGA HA:

Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu Nga Didzhithala na shango lashu

Mbekanyamushumo ya ESIKELEITHA

Dungo la Mveledziso ya Luambo lwa Nwana

Khuvhangano ya Shango nga Vhuphara ya Mbulungelo ya Maipfi ya 2021

Guvhangano la Shango la Vhufumi la Vhadiivi Vha Nyambo Dza Afurika

1

2

5

6

8

Musi vha tshi vhudziswa uri Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dzi katela mini khavho, phindulo ya vhashumi vha SADiLaR yo sumbedza sia la tshumisano line Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dza vha nalo. Ndi sia line u elekanya nga ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga u tou angaredza zwa konadzea na u tshutshedzwa. Zwiñwe zwe vha tendelana ngazwo ndi zwa uri u tshutshedzwa ha thero dzo fhambananaho ndi tshipiqa tsha ndeme tsha ndila ine Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dza dzhiwa ngayo. Muthu a nga amba uri a hu na mukano kha zwine zwa nga itiwa nga Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala; a si kanzhi muthu a tshi kundelwa nahone u a guda tshifhinga tshothe. Inwe phindulo yo amba uri Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dzi thusa kha u ita uri thodzisiso i waniwe nga hu leluwaho nga vhathu vhanzhi u fhira mathomoni. Mihumbulo i ngaho tshumisaho, u elekanya na u swikelela ndi ya ndeme vhukuma

nahone zwi a tshutshedza uri SADiLaR i dzhiela ntha yeneyi mihumbulo musu zwi tshi qa kha ndila ine ya dzhia ngayo Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala.

Mbudziso i tevhelaho i tshimbizana na ndila ine Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dza vhuvedza ngayo tshitshavha. Phindulo yo dloweleaho yo vha ya uri masia othe a tshitshavha a nga vhuvelwa nga Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala. Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dzi nga kona u ita zwithu zwa ndeme vhukuma kha mveledziso ya zwisima hu tshi itelwa zwitshavha zwo khethululwaho na nga zwitshavha zwo khethululwaho. Inwe phindulo yo talusa mbuyelo dzine Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dza vha nayo kha matshudeni (u bva sekondari na magudedzini) na dzi laiburari. Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala dzi tshutshedza u vhuwanga mafhungo na u a ita uri a vhe kha didzhithala,

KHA VHA PUTEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

Arali vha tshi takalela u fhindula mbudziso idzi kana dziñwe nga ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala, a vha pfe vho vhofohololwa u ri kwama.

KHA VHA PUṬEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

lune mafheleloni ha sikwa zwiko zwine zwa nga vhuyedza dziḽaiburari na matshudeni. Hezwi zwi ṭumana na fhungo ḽo ambiwaho murahu malugana na u ita uri ṭhoḽisiso i waniwe nga vhathu vhanzhi.

Mbudziso ya vhuraru yo vhudziswa mushumi muñwe na muñwe ndi ya uri ndi mini tshi no nyanyula kana u takadza nga ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala. Phindulo dza iyi mbudziso dzo fhindulwa vhathu vho dzi livhisa kha vhone vhañe, vhañwe vho ombedzela nḽila ine u shumisa maitete a Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala zwa vhlunga ngayo tshifhinga. Vhañwe vho bula nḽila ine ya vha funza ngayo na tshenzhemo ine vha i wana kha u shumisa maitete a Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala. Mbudziso idzi dzi ita uri ri vhone nḽila dzine vhathu vho fhambanaho vha dzhia ngayo Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala, nahone zwi a takadza u vhona u phindulo dzo fhambananaho.

Iñwe phindulo yo vhambedza Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na “dennde ḽihulwane,” musi hu tshi ṭhogomelwa dzenedzi phindulo dzi takadzaho na dzi tshimbidzanaho. Magumoni muñwe na muñwe o humbelwa uri a bvumbe na u humbelela vhumatshelo ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala kha ḽa Afurika na shangoni ḽoṭhe. Vhunzhi ha miraḽo vho amba uri vha khou vhona nyaluwo. Phindulo dzo katela thero dzi ngaho u khwinifhadza vhutsila, vhugudeli, u tandula khonadzeo ntswa na u ita uri ṭhoḽisiso i waniwe nga muñwe na muñwe. Ho dovha ha ambiwa ngaho livhaho uri Afurika ḽi tea u ranga phanḽa kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala, nṭhani ha uri ḽi salele murahu. Zwi a ṭuṭuwedza u vhona maano avhuḽi, ane a sumbedza u ḽiimisela ha vhashumisani vha SADiLaR malugana na vhumatshelo ha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala.

MBEKANYAMUSHUMO YA ESIKELEITHA

ESIKELEITHA ndi mbekanyamushumo ya lushaka ine ndivho yayo ha vha u alusa tshitshavha tshi re na vhuthihi na mafufufu kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala (Digital Humanities [DH]) na Saintsia ya Matshiliso ya Khomphyutha (Computational Social Sciences [CSS]) fhanu Afurika Tshipembe.

Naho vhurangeli ho bveledzwaho nga tshigwada tsha Senthara ya Afrika Tshipembe ya Zwiko zwa Nyambo dza Didzhithala (South African Centre for Digital Language Resources [SADiLaR]), vhu ɔo ita uri hu vhe na fhethu hune vhatu vha ɔo kovhelana mafhungo hune vhadziamikovhe vhothe vha nga tikedza, vha shela mulenzhe na u sumbedza mishumo yavho. Kha heyi mbekanyamushumo hu nga dzhena vhaɔoɔisisi vhaswa na vha re na tshenzhelo kha masia a Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na Saintsia ya Matshilisano ya Khomphyutha. Vhurangeli hovhu vhu ɔo nea zwikhala vhatu vha re na dzangalelo kha enea masia uri vha kone u wana nɔivho, vha pfesese na thangana dza murole dzapo na dza kha mañwe mashango, na u guda na u kovhelana vhutsila.

Inwe ya phuphu khulwane dza ESIKELEITHA ndi Vhurangeli ha Ngweña ya Didzhithala, dzine dza ɔo nɔtshedza zwikhala zwa u gudisa vhaɔoɔisisi na matshudeni vhane vha ɔoɔa u vha vharangaphanda vha ɔoɔisiso ya didzhithala kha zwitshavha zwavho. Vhurangeli hovhu vhu ɔo ita uri ri kone u vhona vhane vha vha na tshenzhemo ɔhukhu kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na kha Saintsia ya Matshilisano ya Khomphyutha uri vha ite ɔoɔisiso nga maitela a musalauno vha tshi thuswa nga vhomakone na thangana dzavho dza murole. Vhane vha vha na dzangalelo vha ɔo rambiwa uri vha ɔise mishumo mituku ine vha i themendela ine vha ɔo i ita vha

tshi khou livhiswa nga mugudisi kana vhagudisi vhavho. Nga hetshi tshifhinga, vha ɔo guda zwikili zwa didzhithala na zwa khomphyutha zwine zwa tshimbizana na mushumo wavho nahone vha ɔo dovha vha vha na zwikhala zwa u ɔandavhudza nethiweke dzavho. Tshivhalo tsha u thoma tsha vhagudisi na vhagudiswa vha Vhurangeli ha Ngweña ya Didzhithala tshi ɔo vha vhukati ha ñwaha wa 2021 khathihi na tshivhalo tsha vhuvhili tsho dzudzanyelwaho ñwaha wa 2022. Mbekanyamushumo iyi ya ESIKELEITHA i ɔo vhuvedza matshudeni a sa athu u ambara gaweni, matshudeni o no ambaraho gaweni, vhaɔoɔisisi vhane vha kha ɔi bvela phanda na pfunzo dzavho, vhaɔoɔisisi vhane vha kha ɔi tou bva u thoma kha pfunzo dzavho, vhaɔoɔisisi vha re na tshenzhelo, maɔekitshara, vhane vha shuma ɔaiburari, vhane vha shuma u funza na u guda kha dziyunivesithi dza vhomuthumunzhi, khoro dza ɔoɔisiso, na zwiñwe zwiimiswa zwa ɔoɔisiso fhana Afurika Tshipembe, nga maanda vha re kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu na Saintsia dza Matshilisano (Humanities and Social Sciences [HSS]). Mishumo yo fhambanaho i ɔo katela na thero dzi si dza pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu na Saintsia dza Matshilisano u itela u ɔuɔuwedza u kovhelana zwikili zwa pfunzo, nyambedzano na tshumisano.

Musi vhaɔoɔisisi vha tshi kona u shumisa thekholodzhi, mafhungo o kuvhanganyiwaho na zwishumiswa zwa ɔoɔisiso, kanzhi vha a kona u fhindula

KHA VHA PUTEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

ESCALATOR - vha nga dalela webusaiti yashu

ESCALATOR - Mbudziso dzi nga swikiswa kha mulanguli wa mbekanyamushumo

Kana kha muṅe wa mushumo wa SADiLaR

ESCALATOR - buḽogo yashu ya zwino

DHCSSza twitter

KHA VHA PUṬEDZE HAFHA URI VHA KWAMANE NA RINE:

dzimbudziso nga ṅdila dze zwa vha zwi sa konadzei u dzi fhindula nga u shumisa maitete a sialala.

Zwi dovha zwa vha maanḽafhadza u fhindulambudziso ntswa dze dza vha dzi sa koni u fhindulwa tshifhingani tsho fhiraho. Mbekanyamushumo ya ESIKELEITHA i fulufhedzisa u vhuyedza vhane vha shela mulenzhe na kha tshitshavha nga u angaredza. Vhaṭoḽisisi vhane kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu na Saintsia dza Matshiliso vha ḽo kona u shumisa maitete o teaho a didzhithala na a khomphyutha, u shumisa zwiko, mafhungo o kuvhanganywaho na zwishumiswa zwiswa na zwi re hone zwi ngaho zwine zwa ṅetshedzwa nga SADiLaR u tandulula thaidzo dza tshitshavha tsha Afurika Tshipembe. Nga u ya ha tshifhinga vhaṭoḽisisi vha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu na Saintsia dza Matshiliso vha Afurika Tshipembe vha ḽo dzhiiwa sa vharangaphanḽa kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na Saintsia ya Matshiliso ya Khomphyutha fhanḽo Afurika na kha maṅwe mashango.

Uri vha gude zwinzhi nga ha mbekamushumo iyi, vha nga dalela webusaiti yashu <https://escalator.sadilar.org>.

Mbudziso dzi nga swikiswa kha mulanguli wa mbekanyamushumo kha escalator@talarify.co.za kana kha muṅe wa mushumo wa SADiLaR kha menno.vanzaanen@nwu.ac.za. Ro no sika Slack Workplace ntswa hune vhaṭoḽisisi na matshudeni vha Afurika Tshipembe vhane vha vha na dzangalelo kana vho ḽidzhenisaho kha Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala na Saintsia ya Matshiliso ya Khomphyutha, pfumbudzo, zwiko na zwikhala vha nga ṭangana na thanga dzavho dza murole u itela u kovhekana mafhungo, u vhudzisa mbudziso, na u alusa nethiweke dzavho. Kha vha vhale zwo engedzeaho nga ha henefha fhethu ha vidio na uri vha ḽitanganya hani na DHCSSza kha buḽogo yashu ya zwino - <https://escalator.sadilar.org/post/connect-with-the-community/>. Magumoni, na Mukungelo wa Twitter muswa @DHCSSza (<https://twitter.com/DHSCGza>) ndi fhethu hune ra ḽo kovhelana mafhungo nga ha mishumo ya Pfunzo dza Vhuvha ha Vhathu nga Didzhithala kana Saintsia ya Matshiliso ya Khomphyutha, zwiitea, zwiko na zwikhala na ra dovha ra ṅwalulula mafhungo a bvaho kha zwitshavha zwashu.

ESCALATOR

Towards an inclusive & active community of practice in Digital Humanities & Computational Social Science

DUNGO LA MVELEDZISO YA LUAMBO LWA N'WANA

Dungo la Mveledziso ya Luambo lwa N'wana lo farwa nga vha Mhasho wa Nyambo dzo Dowealeho (Department of General Linguistics) ngei yunivesithi ya Stellenbosch hu tshi itelwa Senthara ya Afrika Tshipembe ya Zwiko zwa Nyambo dza Didzhithala (South African Centre for Digital Language Resources [SADiLaR]).

Mushumo muhulwane wa Dungo la Mveledziso ya Luambo lwa N'wana ndi u tshuwa u tshuwa kha mveledziso ya luambo lwa n'wana nga nyambo dzothe dza Afurika Tshipembe na u ita uri mafhungo a mveledziso ya luambo lwa n'wana a vhe kha didzhithala uri a wanale nga hu leluwaho kha SADiLaR hu tshi itelwa vhorasantsi vhothe vhane vha khou shumana na luambo, u pfesesa, mveledziso ya n'wana, u guda luambo na thaidzo dza luambo.

Ndivho dza dungo dza saintsi na dzi shumiswaho ndi u isa phanda ndivho nga ha mveledziso ya luambo lwa n'wana kha nyambo dza Afurika Tshipembe. Mafhungo o vhunganyiwaho kha nyambo dza Afurika a nga ita uri hu divhiwe mveledziso dza zwishumiswa zwo teaho zwine zwa nga thusa na u shela mulenzhe kha u bvedza nyambo na u pfesesa mveledziso ya mutakalo na zwa pfunzo kha vhana vha Afurika Tshipembe.

Dungo la Mveledziso ya Luambo lwa N'wana lo fhaṭa nethiweke ya vhorasantsi vhane vha khou shumana na mveledziso ya nyambo kha thero na mhasho yo fhambanaho kha dziyunivesithi dzi tevhelaho u mona na la Afurika

Tshipembe: Yunivesithi ya Cape Town, Yunivesithi ya Sefako Makgatho Health Sciences, Yunivesithi ya KwaZulu-Natal, Yunivesithi ya North-West, Yunivesithi ya Free State, Yunivesithi ya Solplaatjie na Yunivesithi ya Mpumalanga.

Tshipikwa tshashu tshihulwane ndi tshumisano dza yunivesithi yo gisendekaho kha Mitevhe ya Mveledziso ya Vhudavhidzani (Communicative Development Inventories [CDIs]) ya nyambo dzothe dza Afurika Tshipembe. Dzi-CDI ndi zwishumiswa zwa u vhiga zwa vhabebi/vhaṭhogomeli uri vha vhige kushumele kwa n'wana kwa nyambangazwanda, maipfi na mitaladzi. Dzi nga kala mveledziso ya luambo u bva kha miṅwedzi ya 8 u ya kha ya 30. Hu na dzi-CDI dzi no paḍa nyambo dza dana shangoni lothe. Zwishumiswa izwi zwo no shumiswa u ṭalula maga kha mveledziso ya luambo na u guda ha vhana milayo ya luambo vha tshee vhaṭuku. Milayo iyi yo sika mutheo wa u bvedza na u pfesesa luambo na zwishumiswa zwa u sengulusa luambo kha mashango manzhi. Vha ha SADiLaR vha ḍo sika dzi-CDI kha nyambo dzothe dza Afurika

KHA VHA PUṬEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

Tshipembe tshifhingi tshi daho khathihi na u kuvhanganya mafhungo o dowlaho e a waniwa hu tshi shumiswa dzenedzi dzi-CDI.

Dungo la didzhithala la Mveledziso ya Luambo li do vha na mafhungo o kuvhanganyiwaho na tshumiso nnzhi. Vhorasaintsi vha nga shumisa aya mafhungo o kuvhanganywaho u bvededza

zwishumiswa zwiswa zwa u guda fhethu ho fhambanaho. U dzheniswa ha luambo lwapo kha didzhithala na mafhungo o kuvhanganyiwaho a luambo lwa kha tshitshavha zwi nga ita uri hu sikwe nyambo dza Afurika kha zwa pfunzo na kha zwa mutakalo u khwinifhadza vhutsila uri zwi tshimbilelane na thodea dza tshapo

UNIVERSITEIT
iYUNIVESITHI
STELLENBOSCH
UNIVERSITY

KHUVHANGANO YA SHANGO NGA VHUPHARA YA MBULUNGELO YA MAIPFI YA 2021

Khuvhangano ya Shango nga Vhuphara ya Mbulungelo ya Maipfi (Global Wordnet Conference [GWC]) ya vhufuminthihi yo farwa u bva nga 18 u swika nga 21 Phando 2021. Lwo vha lu lwa u thoma khuvhangano ya GWC i tshi farelwa Afurika nahone lu lwa u thoma i tshi farwa nga vidio. Vha SADiLaR vho vha vhe vhone vhalambedzi vhahulwane vha tshenetshi tshiitea. Naho tshenetshi tshiitea tsho vha tsho farwa nga vidio, khuvhangano iyi yo vha na maambiwa a 41 u katela na manwalwa mapufhi na malapfu khathihi na zwifanyiso zwa 11.

Ho vha hu na vharumelwa vha 216 vha bvaho kha madzhangano a rathi: Afurika, Asia, Australia, Yuropa, Amerika Devhula na Amerika Tshipembe. Khuvhangano yo dzudzanywa nga Yunivesithi ya Afurika Tshipembe (Sonja Bosch, Marissa Griesel, Lydia Mojapelo), SADiLaR (Juan Steyn, Liané van den Berg) na Yunivesithi ya

Pretoria (Elsabé Taljard). Heyi komiti yo sedzana na khaedu musi i tshi dzudzanya mbekanyamushumo uri i tshanganye vhaimele vhothe vha imelaho mashango u bva Canada hungo ya vhukovhela u ya Dzhapani thungo ya vhubvadu vha, hu tshi thogomelwa zwifhinga zwavho zwi sa fani.

KHA VHA RI KWAME:

Heather
Brookes

Frenette
Southwood

KHA VHA PUTEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

GWC -
Matshimbidzele

GWC - Vidio

GWC - Maambiwa
a zwifanyiso

Yambo nnzhi dza
Tshiarabu

Phurofesa Vho-
Mustafa Jarrar

KHA VHA PUTEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

Khuvhangano iyi yo thoma nga mulaedza wa u t̄anganedza v̄hathu nga Mulangi wa SADiLaR Phurofesa Vho-Langa Khumalo. Nga n̄thani ha uri khuvhangano iyi yo vha yo farwa nga vidio, maambiwa ōthe o vha o rekhodiwa nga vhañwali vha maambiwa nahone a mbo ði tambiya kha Zoom. Vhaimelili vho vha vha tshi tea uri vha vhe hone nga tshifhinga tshavho kha mbekanyamushumo u itela dzulo ða u vhudzisa na u fhindula mbudziso nga murahu ha maambiwa mañwe na mañwe. Naho u shumisa vidio zwo ñea v̄hathu tshifhinga tshiñtuku tsha u davhidzana na u ðivhana, v̄hathu vho ambedzana nga u fhisea u fhira naho hu lini nga tshifhinga tsha khaseledzo.

Vhashelamulenzhe vho takalela u amba nga ha zwithu zwo fhambananaho, vho haseledza nga maipfi ane a kha ði tou bva u dzheniswa kha mbulungelo na zwiko zwine zwa shumiselwa zwithu zwo livhaho, zwi ngaho Maipfi o Thivhelwaho a re kha Mbulungelo, vha dovha vha haseledza nga ho dzikaho nga ha zwithu zwa ndeme zwi ngaho maipfi ane a tea u shumiswa hoñthe a re kha mbulungelo ya maipfi. Khuvhangano iyi yo vha i si maambiwa a bvaho kha miraño ya tshishavha yo no fhedzaho tshifhinga tshilapfu fhedzi, yo dovha ya kunga vhañodisisi vhaswa vhanzhi vhe vha vha vhe na dzangalelo kha enea mafhungo, fhedzi vha si kone u ya kha khuvhangano tshifhingani tsho fhiraho. Vidio idzi vha nga dzi vhona kha webusaithi ya GWC: <https://www.globalwordnet.co.za/programme/>

Vho-Mustafa Jarrar, vhane vha vha

Phurofesa ya Vhusevhi ha zwa Khomphyutha (Artificial Intelligence) Yunivesithi ya Birzeit (Palestina), vho vha vhone muambi muhulwane kha tshenetsho tshiitea. Maambiwa avho a fhañaho o vha o thewa kha maipfi ane a amba nga ha davhi ða v̄huvha ha luambo na mbulungelo dza maipfi. Phurofesa Vho-Jarrar vho amba nga ha kuvhonele kwa davhi ða v̄huvha ha luambo, kune kwa vhonele ku tshi nga v̄hulunga maipfi na v̄huvha hao nga tshifhinga tshithihi. Kha maambiwa avho vho ðo amba nga ha khandiso dzine amba nga ha u sikwa ha davhi ða v̄huvha ha zwithu u itela u fhañha maipfi a mbulungelo ane a amba nga ha v̄huvha ha zwithu na maipfi a re ngomu e a vha o kuna u thomani. Maambiwa a v̄huvhili o kwama V̄huvha ha Tshiarabu, zwine zwa vha maipfi o v̄hulungwaho a Tshiarabu e a fhañwa hu tshi ðolisiswa maitele o ðowealeho a v̄huvha ha maipfi. V̄huvha ha zwithu vhu dzudzanywa nga ñgila i fanaho na mbulungelo ya maipfi nahone yo dzudzanywa kha Mbulungelo ya Maipfi ya Princeton, girafu ya ñgivo ya WikiData i re na ðhalusamaipfi ya nyambo nnzhi dza Tshiarabu. Hu khou fhañwa davhi ða v̄huvha ha zwithu ngei Yunivesithi ya Berzeit kha ða Palestina, ði dovha ða wanala kha <https://ontology.birzeit.edu/concept/293198>

Komiti ye ya dzudzanya yo guda zwinzhi kha ñgila ya u dzudzanya khuvhangano ya inthanethe nga ñgila yavhuñi nahone khaedu dzoñthe dzo kundwa nga thekinolodzhi ntswa. Phurofesa Vho-Christiane Fellbaum, muraño we a thoma Dzangano ða Shango

**KHA VHA PUṬEDZE
HAFHA U
N̄WALISA URI VHA
WANE BAMMBIRI
LASHU LA
MAFHUNGO**

Bammbiri la
mafhungo la SADiLaR

KHA VHA PUṬEDZE
HAFHA URI VHA
KWAMANE NA RINE:

nga Vhuphara la Mbulungelo ya Maipfi, vho amba uri khuvhangano yo bvelela vhukuma: **“Ndi nga amba ngoho uri khuvhangano ya GWC yo vha ya nṱhesa u fhira dzoṱhe dze ra vhuya ra dzi fara, naho tshivhumbeo tsho vha tshi tshiswa. Ho vha hu si na khaedu, vhathu vho shela mulenzhe nga vhunzhi nahone ndi vhona u nga muṅwe na muṅwe o vha o takala”.**

Tshifhingi tshi ḍaho hu nga ḍi vha na dziṅwe khuvhangano dzine dza nga farwa nga vidio na musi vhathu vho dzula fhethu huthihi u itela uri hu vhe na vharumelwa vhanzhi, na u vhona khonani dza ale na vhashumisani hafhu nga lwa ṅama. Ri dovha ra lavhelela khonadzeo ya uri ḷiṅwe ḍuvha ri ḍo vha na vharumelwa kha Khuvhangano ya Shango nga Vhuphara ya Mbulungelo ya Maipfi

nga ho livhaho kha ḷino shango lashu ḷo nakaho.

Vhadzulatshidulo, na vhathomi na Vharangaphanda vha Dzangano la Shango nga Vhuphara la Mbulungelo ya Maipfi: Phurofesa Vho-Christiane Fellbaum, Yunivesithi ya Princeton, USA, na Phurofesa Vho-Piek Vossen, Yunivesithi ya Vrije Amsterdam, Netherlands

**Global
WordNet
Association**

GUVHANGANO LA SHANGO LA VHUFUMI LA VHAḌIVHI VHA NYAMBO DZA AFURIKA (WOCAL 10)

ḷo dzudzanywa nga Yunivesithi ya Leiden
7-12 Fulwi 2021

Ḍivhazwakale i amba uri hu na zwithu zwivhili zwa ndeme zwo itaho uri hu vhe na Guvhangano la Shango la Vhaḍivhi vha Nyambo dza Afurika, haya ndi maambiwa a Vho-Robert Herbert vhane vha vha phuresidennde wa komiti ya guvhangano la u thoma la Guvhangano la Shango la Vhaḍivhi vha Nyambo dza Afurika.

Vho ṱalusa uri tshithu tsha ndeme tsha u thoma ndi u lwela vhuḍilangi ha Afurika, ngeno tshithu tsha ndeme tsha vhuvhili tsho swika mathomoni a vho-1990, musi Afurika Tshipembe ḷi tshi vhofohololwa kha muvhuso wa

tshiṱalula. Nga hetsho tshifhinga, Afurika Tshipembe ḷo vha ḷi tshi khou ṱoḍa nga maandḍa u dovha ḷa vhuvedzedzwa kha zwa pfunzo na maṅwe mashango nga uri ḷo vha ḷo no bvisiwa khazwo lwa mahumi a miṅwaha.

U itela vhumatshelo ha Guvhangano la Shango la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika ndi zwa ndeme u humbula masia othe, u itela u vhulunga muya wa Guvhangano la Shango la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika sa lone Guvhangano la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika li lothe la ngoho line la katela dziñwe tshaka na line la tanganya mihumbulo yothe line la ombedzela nga maanda u shela mulenzhe ha vhagudi vha Afurika

- Robert Herbert

Guvhangano la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika li vhonala li tshi do vha li tamisaho na li nyanyulaho li re na luvhonela na mihumbulo i bvaho kha vhatodisivi vha bvaho mashangoni othe. Vhañwe vhashu kha SADiLaR ro lavhelela nga maanda guvhangano ngauri ndi lone la ngoho li lothe line la katela dziñwe tshaka na u tanganya mihumbulo yothe kha sia la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika, line la ombedzela nga maanda u shela mulenzhe ha vhagudi vha Afurika.

Ro dovha ra lavhelela mutangano une wa farwa hu tshee nga phanda wa Thekinolodzhi dza u Khwinisa Manwalwa a Nyambo dza Afurika (*Technologies for Enhanced Documentation of Language pre-workshop [TEDAL]*). Mutangano une wa farwa hu tshee nga phanda wa TEDAL u do thoma vhege nga phanda ha wa WOCAL (31 Shundunthule-4 Fulwi) u do farwa nga:

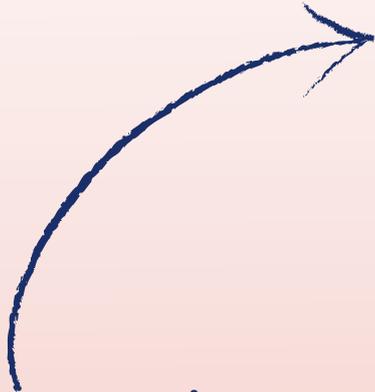
- Phurofesa Felix Ameka: Yunivesithi ya Leiden
- Dr Sara Petrollino: Yunivesithi ya Leiden
- Dr Emmanuel NGUE UM: Yunivesithi ya Yaounde
- Daan Van Esch: Google
- Mmasibidi Setaka: SADiLaR

Musi ho farwa wonoyu mutangano, Vho-Juan Steyn na Vho-Mmasibidi Setaka vha bvaho kha SADiLaR vha do sumbedzisa thodisivo ya zwino na

zwishumiswa zwo bveledzwaho nga SADiLaR zwi tshi itelwa nyambo dza Afurika Tshipembe. Thoho dzi ngaho thekinolodzi dza AI, nyambo dza Afurika na nganea ya nyambo zwi do haseledzwa musi ho farwa wonoyu mutangano.

Magumoni, SADiLaR i do vha na ku du kha Guvhangano la Vhadiivi vha Nyambo dza Afurika nga la 9 Fulwi u bva nga 16:00 u swika nga 18:00. Kha vha de kha guvhangano heli, vha sumbedze thikhedzo na u diphina nga mabambiri mararu o tangedzwaho nga miñwe ya mirado ya SADiLaR: Phurofesa Vho-Langa Khumalo, Phurofesa Vho-Tunde Ope-Davies, Vho-Rooweither Mabuya na Vho-Andiswa Bukula. Hu do haseledzwa thoho dzi tevhelaho, hu do vha na tshifhinga tsha dzimbudziso na dziphindulo:

- U divhadzwa ha SADiLaR
- Phanelo ya khaseledzo: Ndi ngani hu tshi khou itwa thodisivo ya nyambo dza Afurika?
- Thekinolodzhi ya u khwinisa manwalwa a nyambo dza Afurika: zwikhala zwiswa

HELI NDI LINWE LA GUVHANGANO ANE VHA SI TEE U A TAHELA.

Arali vha sa athu u nwalisa, ri humbela uri vha nwalise

KHA VHA PUTEDZE HAFHA URI VHA KWAMANE NA RINE:

